

Válečná hra

*Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálplukovníka
V. N. Končice, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja
mysl“ čís. 7/1980.*

Rychlý kvalitativní pokrok v rozvoji vojenství klade vysoké požadavky na úroveň operačně taktické přípravy generálů a důstojníků, přesnost a na organizovanost práce všech stupňů velení.

Připravenost velitelů a štábů okamžitě zahájit plnění jejich funkčních povinností a kvalitně plnit složité úkoly v oblasti velení vojskům v soudobých operacích je jedním z významných ukazatelů úrovně bojové pohotovosti vojsk. Profesionálního mistrovství vojenských kádru a orgánů velení dosahujeme v procesu jejich operační přípravy.

K plnění těchto úkolů směřuje celý systém operační přípravy, počínaje velitelskými zaměstnáními a konče různými druhy cvičení a manévry. V tomto systému přípravy mají významné místo i válečné hry. Jsou určitým spojujícím článkem mezi individuální přípravou důstojníků a a přípravou štábů jako orgánů velení. Tato forma přípravy předurčuje jak cíl a charakteristické rysy, tak i metody vede-

ní válečné hry. Výsledky válečné hry ukazují také úroveň operačně taktické přípravy kádru a počáteční stupeň bojového sladěním orgánů velení nebo jeho jednotlivých částí.

Podle svého obsahu a složení účastníků dělíme hry na:

- velitelské,
- velitelsko-štabní,
- speciální,
- zkušební.

Podle organizace na:

- jednostranné a dvoustranné,
- jednostupňové a vícestupňové.

Mohou probíhat na mapách se spojovacími prostředky nebo bez nich. Každý druh válečné hry má své zvláštnosti, přednosti a přesně určené cíle. V článku se budeme zabývat zkušenostmi z přípravy a vedení dvoustranné velitelsko-štabní hry na mapách.

V průběhu válečné hry máme možnost plnit důležité úkoly operační přípravy. Mezi ně patří:

— zdokonalování návyků generálů a důstojníků při plnění funkčních povinností v oblasti velení vojskům;

— dosažení sladěnosti a operativnosti v práci různých orgánů velení;

— prověření nových vojenskoteoretických zásad;

— studium válčičtích a rozehra možných variant plnění bojových úkolů.

Je neúčelnější, aby dvoustranné velitelsko-štabní hry se zúčastnily štáby dvou stejných stupňů, nebo z jednoho štábu vytvořit dva rovnocenné orgány, které by

měly přibližně stejné možnosti plnit úkoly vedení. Přitom jedna ze stran může působit jako vlastní a druhá podle názoru pravděpodobného nepřítele.

Přednost dvoustranné hry tkví v tom, že protistojící strana působí reálně. Rozehru bojové činnosti děláme na základě analýzy rozhodnutí obou stran.

Hlavním nedostatkem jednostranné válečné hry je „podmíněnost“, která často vede k tomu, že nepřítel působí v souladu se zámyslem cvičení k procvičení naplánovaných učebních otázek. Ještě horší je to v případě, že je tato činnost šablonovitá. Stává se, že v průběhu jednostranných cvičení si důstojníci zvyknou na situaci, a v případě, že např. zjistí u nepřítele zálohu, můžeme být jisti, že cvičící se budou připravovat k odražení protizálohy i když podle vývoje situace to není vždy účelné.

Jinak je tomu u dvoustranné hry. V jejím průběhu obě strany působí reálně. Přitom jedna strana může procvičovat otázky sladování kolektivu štábu a druhá podrobněji studovat např. organizaci, taktiku činnosti, slabé a silné stránky nepřítele, zjišťovat pravděpodobné způsoby přípravy a vedení operací, studovat zvláštnosti použití zbraní atd. Důležité je, aby řídící válečné hry nabádal strany k aktivitě, tvořivé činnosti, iniciativě, odvaze, smělejšímu řešení ještě málo studovaných otázek a nedostatečně procvičených způsobů a zásah vedení bojové činnosti.

Kvalita válečné hry a její výsledky jsou do značné míry závislé na dokonalosti a úplnosti její přípravy.

Příprava velitelsko-štabní válečné hry na mapách zpravidla zahrnuje

- stanovení nebo upřesnění výchozích podkladů,
- rozpracování operačně taktického zámyslu a potřebných příloh kalendářního plánu hry a operačních úkolů stran;
- způsob přípravy řídicích orgánů, rozhodčích a cvičících, včetně přípravy prostoru cvičení, atd.

Výchozími podklady pro organizaci válečné hry jsou:

- témata a učební cíle pro obě strany, složení cvičících, doba a délka trvání hry;
- prostor cvičení na mapě a místo konání hry;
- složení ředitelství cvičení a rozhodčích.

Témata plánované hry určujeme zpravidla z hlediska stupně připravenosti a jejich předurčení. Musíme se snažit o co nejvyšší procvičení učebních úkolů.

Proto témata nemají být obsažná, ale zahrnovat několik nejdůležitějších otázek. (Válečná hra může obsahovat i komplexní tematiku.)

Je účelné napláňovat a v průběhu několika let procvičit celý komplex otázek operačního umění a postupně zvyšovat znalosti cvičících.

Např. v průběhu prvního roku můžeme probrat zvláštnosti válčíště, jeden z operačních směrů a způsoby činnosti při odražení napadení agresora. Na druhý až třetí rok je účelné napláňovat procvičení dalších forem a způsobů bojové činnosti v hloubce operačního směru a otázky, spojené s všestranným zabezpečením vojsk. Takový přístup ke stanovení témat válečných her a cvičení umožňuje v průběhu několika let úplně a hluboce ovládnout jednotlivé operační směry a různé způsoby plnění bojových úkolů.

Cíle válečné hry zpravidla tkví v tom, aby cvičící byli schopni rychle, hluboce a všestranně zhodnotit situaci (zvláště tehdy, kdy „nepřítel“ proti nim působí reálně), vyvozovat z ní správné a zdůvodněné závěry, přijímat odpovídající rozhodnutí na základě operačně taktických propočtů. Dále je velmi důležité všemi formami a způsoby vedení válečné hry rozvíjet u generálů a důstojníků operační myšlení, vypracovávat návyky rychle se orientovat v situaci, všemi způsoby podporovat smělou, iniciativní činnost a snahu zdůvodněně riskovat. Zvláštní pozornost musíme věnovat schopnostem důstojníků samostatně a v krátké době připravovat různé operačně taktické propočty, potřebné pro přípravu a vedení operací i k zabezpečení velení vojskům.

K rozpracování učebních materiálů pro velitelsko-štabní hru zpravidla s nutným předstihem určujeme malý štab ředitelství cvičení. K zabezpečení jeho plodné a cílevědomé práce organizuje s ním řídící hry instrukční zaměstnání, na kterém vydá pokyny k charakteru hry, stanoví témata, učební cíle a otázky, zámysl a období válečné hry.

Na základě pokynů řídícího válečné hry musí mít skupina zpracovatelů jasnou představu o jejím vedení a dále o očekávaných výsledcích. To pak v podstatě ovlivňuje období hry, jejich délku trvání a obsah.

Délka trvání období závisí nejen na obsahu učebních otázek, ale také na připravenosti cvičících. Procvičují-li generálové a důstojníci štábů poprvé dané otázky na novém směru, nebo nedostatečně zvládli plánované druhy bojové činnosti, potom vyčleňujeme tolik času na

jednotlivá období, kolik je ho potřeba ke kvalitnímu procvičení učebních otázek. V průběhu hry, vyžaduje-li to situace, může řídící prodloužit dobu na procvičení jednotlivých otázek.

Po obdržení potřebných podkladů přistoupí zpracovatelská skupina ke studiu těchto dokumentů, materiálů na příslušné téma z tisku, zobecněných zkušeností z Velké vlastenecké války a dřívějších operačních cvičení. Po prostudování potřebných teoretických materiálů zpracuje skupina plán, který obsahuje všechna opatření přípravy na válečnou hru, vykonavatele a doby splnění.

Operačně taktický zámysl zpracujeme zpravidla graficky na mapě. V něm stanovíme výchozí operačně taktickou situaci a jakým způsobem řídící plánuje procvičit stanovené učební úkoly v jednotlivých obdobích hry. Zámysl, kromě běžného obsahu, by mohl obsahovat i některé zkušební otázky.

Zámysl válečné hry musí podrobně vyjadřovat výchozí situaci vojsk obou stran pro každé období, dále prostory a operačně taktickou situaci k rozehře jednotlivých nových situací (doplňujících situací) a procvičení učebních otázek každého období. V případě, že situace každého nového období neodpovídá rozhodnutí, která přijali cvičící v předcházejícím období, musíme v potřebném rozsahu zámysl a plán upravit. Začínáme-li nové období po operačním skoku, pak odpadá nutnost takových změn.

Velitelsko-štabní válečnou hru je účelné připravovat do značné hloubky a s náhlými změnami situace. Při procvičování řady učebních otázek bude často jeden druh bojové činnosti přecházet do druhých. Proto k rozehře jednotlivých situací (doplňujících situací) a procvičení stanovených úkolů musíme vytvořit v operačně taktickém zámyslu odpovídající situace v prostorech, ve kterých předpokládáme rozehrát tato období.

Ke grafickému zámyslu hry přikládáme zpravidla textovou část, ve které pro každou stranu uvádíme témata, učební cíle a dobu konání válečné hry i jednotlivých období, jejich obsah a délku trvání, plán činnosti stran po obdobích a způsob řízení válečné hry.

Podrobně rozpracovaný operačně taktický zámysl umožňuje konkrétněji připravovat generály, důstojníky a štáby; kromě toho vidět, v jakých podmínkách situace a jak řídící cvičení plánuje procvičit stanovené učební cíle.

Na základě zámyslu zpracuje zpracovatelská skupina kalendářní plán dvoustranné velitelsko-štabní hry. Obsahuje

zejména časový rozpočet všech plánovaných opatření po jednotlivých obdobích válečné hry.

Námět válečné hry rozpracujeme pro každou stranu zvlášť, a to na základě zámyslu. Je výchozím dokumentem k uvedení cvičících do situace. Námět zpracováváme zpravidla písemně a přikládáme k němu mapu s výchozí situací, tj. se situací stran před zahájením válečné hry. Můžeme jej také zpracovat na mapě s příslušnými doplňujícími údaji. Námět zpravidla obsahuje čtyři hlavní části: všeobecnou a zvláštní situaci, doplňující údaje a úkoly cvičících.

Po dokončení zpracování materiálů pro cvičení zahájí řídící válečnou hru přípravu štábu ředitelství cvičení a cvičících. Příprava zahrnuje přednášky, různé informace, samostatnou přípravu (studium příslušné literatury, předpisů, organizace svazků, útvarů, taktiky, bojových možností vlastních vojsk a vojsk pravděpodobného nepřítele). Zvláštní pozornost věnuje studiu válčiště.

Zvlášť významnou úlohu má příprava cvičících, kteří budou cvičit v úloze pravděpodobného nepřítele. Zkušenosti svědčí o tom, že připravíme-li cvičící nedostatečně, projeví se to v průběhu hry tím, že se snaží plnit úkoly v souladu s taktikou vlastních vojsk; to snižuje poučnost zaměstnání.

Kromě učebních materiálů pro válečnou hru štáb ředitelství cvičení připravuje místa pro rozmístění a práci cvičících obou stran. Místnosti volíme tak, aby obě strany byly rozmístěny zvlášť. Právo volného průchodu do prostorů rozmístění obou stran mají jen generálové a důstojníci ředitelství cvičení, kteří mají příslušné průkazky. V místnostech instalujeme display (součást rozvodné desky u samostatných počítačů, udávající dílčí výsledky a kontrolu), spojený s informačním výpočetním systémem. Využití tohoto zařízení umožňuje cvičícím stranám během několika minut získat potřebné informace.

Jedním z prvků přípravy válečné hry je zhotovení plastického stolu. Ke kvalitnímu konání válečné hry je vhodné připravit několik plastických stolů různého měřítka. Na plastickém stole měřítka 1:100 000 podrobně zobrazíme studovaný operační směr. Můžeme jej připravit jako elektrifikovaný a použijeme jej na studium fyzických geografických podmínek terénu, jeho zvláštností a také operační přípravy válčiště a uskupení nepřítele na něm. Takto zhotovený plastický stůl využijeme k různým zaměstnáním.

Pro prostorovou představu celého terénu o pásmu plánované bojové činnosti

je účelné zhotovit pro každou cvičicí stranu jeden plastický stůl měřítka 1:25 000. Práce cvičících na takových stolech je zvláště užitečná při přijetí rozhodnutí a podrobné organizaci součinnosti.

Plastické stoly můžeme dále využít k porovnání přijatých rozhodnutí stran, kromě toho i pro dílčí společné rozbor.

Průběh válečné hry závisí na složení cvičících štábů, jejich přípravě, sladění a konkrétních podmínkách situace.

Operačně taktický námět je účelné vydat cvičícím včas, aby mohli prostudovat výchozí situaci a připravit se na hru. Bojový úkol stanovíme stranám zpravidla při zahájení hry. Je-li to však nutné pro podrobné procvičení procesu přijetí rozhodnutí, můžeme jej vydat cvičícím současně s vydáním výchozí situace.

Na dvoustranné válečné hře, která obsahuje různá témata, musíme doručit bojový úkol nejdříve straně v obraně a straně v útoku po přijetí rozhodnutí strany v obraně. Taková metoda umožňuje ředitelství cvičení předávat zprávy o nepříteli straně v útoku z hlediska již přijatého rozhodnutí pro obranu.

Řídící válečné hry ji může vést různými způsoby. V jednom případě může být řídící neustále na jedné straně a učit podřízené organizovat bojovou činnost a velet vojskům v průběhu boje. Na druhé straně stejnou práci může vykonávat zástupce řídícího nebo hlavní rozhodčí.

Často v praxi používáme i jiné varianty. Řídící válečné hry postupně přijímá rozhodnutí stran, a to jak na základě výchozí situace, tak i v jednotlivých obdobích. Hra může být ztížena i složením obou způsobů. Kombinovaný způsob je účinnější, neboť umožňuje porovnat metodiku práce cvičících, přijetí rozhodnutí a reálněji zhodnotit obě cvičicí strany.

Při řešení nejdůležitějších otázek tématu válečné hry je výhodné vyslechnout příslušné návrhy, popřípadě rozhodnutí za účasti všech důstojníků. Ve všech dalších případech je výhodné, aby řídící cvičení nevytrhoval cvičící od jejich práce. Např. rozhodnutí velitelství jedné strany je možné vyslechnout v době jeho vyhlášení štábu a způsob předávání úkolů v procesu vydávání rozkazů podřízeným svazkům a útvarům. S využitím takové metody přibližuje se práce cvičících bojovým podmínkám a samotná hra probíhá v dynamické situaci. V každém případě je však účelné systematicky sledovat práci velitelství obou stran, náčelníků druhů vojsk a služeb. Přitom je velmi důležité, aby náčelníci druhů vojsk a služeb ve

svých informačních zprávách neuváděli známá fakta, ale konkrétní propočty a zdůvodněné návrhy na použití podřízených vojsk.

V průběhu podávání informačních zpráv je vhodné prověřit znalosti takticko-technických dat výzbroje, organizace a taktiky činnosti vlastních vojsk a vojsk nepřítele.

V procesu zaměstnání řídící a rozhodčí musí nejen zjišťovat nedostatky v práci cvičících, ale učit je, ukazovat jak v daných podmínkách je účelné řešit jednotlivé otázky. Zvláštní pozornost věnujeme přesnosti, stručnosti, jasnosti a hodnověrnosti informačních zpráv.

Jedním z nejdůležitějších úkolů válečné hry je vypěstovat tvůrčí přístup cvičících k plněním úkolům. Proto v průběhu válečné hry musíme častěji procvičovat s generály a důstojníky zpracování operačně taktických propočtů s využitím samočinných počítačů. Přitom je žádoucí vyhnout se snahám sestavovat obecné propočty. Je účelné na každém směru útoku vojsk, na každém úseku obrany zpracovávat konkrétní operačně taktické propočty.

Prvořadým úkolem je rovněž připravovat generály a důstojníky štábů v umění předvídat možné varianty činnosti nepřítele v dynamice boje a hledat neúčinnější způsoby zmaření jeho plánů a propočtů. Na základě získaných propočtů a závěrů z informačních zpráv náčelníků druhů vojsk a služeb v celé řadě štábů zpracovávají názorný, jednoduchý, avšak velmi důležitý dokument pro přijetí rozhodnutí — grafický model operace s příslušnými propočty.

Po vyslechnutí obou stran štáb ředitelství cvičení zakreslí rozhodnutí na svou mapu, zhodnotí je a připraví návrhy na rozehru bojové činnosti. Po zpracování všech potřebných podkladů svolá řídící cvičení rozhodčí, vyslechne jejich názory a určí další rozehry bojové činnosti.

V průběhu rozehry mohou být předávány doplňující situace různými způsoby. Zpravidla se nepředávají průběžně ve formě nepřetržitého narůstání činnosti, ale formou operačních skoků. Ovšem i v tomto případě musí být předávány po částech, v různé době, z různých zdrojů a těm funkcionářům, kteří by mohli tyto zprávy dostávat v bojových podmínkách.

Situaci musíme vytvářet složitou, odpovídající charakteru boje s použitím jaderných nebo jen klasických zbraní. Je účelné předávat ji v takovém rozsahu, v jakém by ji mohl dostávat štáb v reálných podmínkách a na základě organizovaného průzkumu obou stran. V průběhu válečné

hry se kromě toho z hlediska metodiky osvědčila praxe předávat cvičícím štábům rozporné zprávy o situaci; tak tomu může být i v bojových podmínkách. Toto komplikuje situaci a nutí cvičící hluboce porovnávat získané zprávy průzkumu, a dokonaleji organizovat průzkum. Celkově to zvyšuje aktivitu jejich činnosti.

Zvláštní pozornost o průběhu rozehry bojové činnosti věnujeme včasnému a hlubokému zhodnocení situace, všestrannému zdůvodnění přijímaných rozhodnutí. Důležité je procvičovat rychlou reakci cvičících na náhlé změny situace, řešit okamžitě vzniklé úkoly a zpracovávat otázky velení vojskům v podmínkách velmi omezeného času.

Při rozehře bojové činnosti dosahuje úspěchu ta strana, která včas a správně zplánovala průzkum, přijala více odůvodněná rozhodnutí, dovedně využila slabých stránek nepřítele a výhodných terénních podmínek.

Závěrečným obdobím velitelsko-štábní válečné hry je **rozbor**, který má stejný význam jako samotné vedení hry. Musí mít charakter hluboké analýzy řešených otázek a činnosti cvičících.

Na závěr chceme zdůraznit, že velitelsko-štábní válečná hra je velmi důležitou a účinnou formou přípravy generálů, důstojníků a štábů. K tomu, aby byla poučná, musíme ji všestranně a dokonale připravit. S vysokou úrovní ji můžeme organizovat a uskutečnit jen za podmínky, kdy řídící a celé ředitelství cvičení i rozhodčí mají hluboké znalosti základů vše-

Příprava rozboru začíná zpravidla současně s přípravou zámyslu a dalších materiálů pro cvičení a pokračuje v průběhu hry. V jednotlivých případech je vhodné organizovat dílčí rozbor po skončení každého období k porovnání přijatých rozhodnutí stran.

Materiály pro rozbor připravujeme jak na základě zhodnocení, které udělal řídící cvičení v průběhu válečné hry, tak i zhodnocení rozhodčích.

Rozbor řídicího musí obsahovat podrobnou analýzu jak kladných, tak i záporných momentů v práci cvičících. Rozbor musí být zajímavý, poučný, dlouho uchován v paměti a zabezpečen názornými materiály: zámyslem hry a grafickými rozhodnutími cvičících. Je vhodné jej usku- tečnit na plastickém stole s uvedením kladných a záporných stránek v činnosti cvičících.

V rozboru můžeme porovnat grafické dokumenty obou stran a zhodnotit jejich úpravu a celkové zhotovení. V závěru rozboru většinou uvádíme společné nedostatky v práci cvičících a určujeme úkoly k jejich odstranění.

vojskové operace a znají zkušenosti z Velké vlastenecké války, požadavky obsažené v dokumentech velení a na neustálé zdokonalování metodiky výcviku důstojníků, štábů a vojsk. Důležitý význam při organizaci a vedení válečné hry má osobní účast řídicího při její přípravě. Jen tvůrčí přístup všech účastníků umožní plně splnit učební otázky.